

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор університету
д.і.н., професор

Олексій НЕСТУЛЯ

«22» квітня 2024 р.

ПРОГРАМА
співбесіди з історії України
для осіб зі спеціальними умовами участі у конкурсному відборі за ступенем
молодшого бакалавра, бакалавра

Рекомендовано до затвердження
на засіданні приймальної комісії
протокол № 3 від «22»квітня 2024 р.
Відповідальний секретар
приймальної комісії

Олена ГОРЯЧОВА

Упорядник: д.і.н., проф. Петренко Ірина Миколаївна

Рецензенти: Бабенко Л.Л. – д.і.н., проф., завідувач кафедри історії України
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г.Короленка;
Пивоварська К.К. – к.ф.н., ст. викладач кафедри педагогіки та
суспільних наук «Полтавського університету економіки і
торгівлі»

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та
суспільних наук «29 березня» 2024 р.,
протокол № 7

Зав. кафедри _____ Петренко І.М.

Зміст

Пояснювальна записка.....	4
Перелік питань, що виносяться на вступне випробування.....	5
Критерії оцінювання	8
Список рекомендованої літератури.....	10

Пояснювальна записка

Програма співбесіди з історії України призначено для перевірки знань вступників до Полтавського університету економіки і торгівлі у відповідності до державних стандартів підготовки фахівців та чинної програми ЗНО з історії України.

Головним критерієм для зарахування на навчання є знання вступника та його спроможність навчатися у вищому навчальному закладі. Саме для виявлення рівня знань абітурієнта приймальна комісія проводить усну співбесіду з історії України.

Програма співбесіди з історії України при прийомі на перший курс проводяться на основі чинної програми ЗНО з історії України. За своїм змістом завдання охоплюють теми ХХ століття, починаючи з періоду другої половини 16 ст. і до Незалежності України.

Готуючись до вступних випробувань, слід користуватися програмами, підручниками та посібниками затвердженими Міністерством освіти і науки України. На підставі цих програм складається перелік завдань для співбесіди.

Мета завдань «Історія України» полягає тому, щоб виявити базові знання абітурієнта з історії України.

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів:

- абітурієнти повинні вміти з'ясувати рівень розуміння закономірностей історичного процесу;
- порівнювати, пояснювати, аналізувати, оцінювати, узагальнювати історичні факти та діяльність історичних осіб;
- виявляти знання фактичного історичного матеріалу;
- продемонструвати обізнаність з понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, знання історичної періодизації, здатність співставляти історичні події і процеси.

Завдання з історії України проводиться за таких умов:

- на співбесіду пропонується абітурієнту 3 питання;
- для підготовки до співбесіди абітурієнту надається 30 хвилин
- для відповіді – 15– 20 хвилин
- на додаткові (уточнюючі) питання – до 10 хвилин.

Програма співбесіди з історії України

Тема 1.Українські землі в другій половині XVI ст.

Виникнення українського козацтва. Передумови Люблінської унії. Люблінський сейм 1569 р. Суспільно-політичні зміни в українських землях після Люблінської унії. Реформаційні та контрреформаційні рухи в Україні. Православні братства. Львівська братська школа. Розвиток полемічної літератури. Церковні собори в Бересті 1596 р., утворення греко-католицької церкви. Виникнення Запорізької Січі. Д. Вишневецький. Життя та побут козаків. Військове мистецтво козацтва. Утворення реєстрового козацтва.

Повстання 1591-1596 рр. Умови розвитку культури. Острозька академія. Рукописна книга та книговидання.

Тема 2. Українські землі у першій половині XVII ст.

Зростання магнатського землеволодіння. Поширення фільварків. Морські походи козаків. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Участь українського козацтва у Хотинській війні. Козацько-польський збройний конфлікт 1625 р. Повстання Т.Федоровича, І.Сулими. Національно-визвольне повстання 1637–1638 рр. Митрополит П.Могила. Шкільництво. Утворення Києво-Могилянської академії.

Тема 3. Початок національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.

Передумови Національно-визвольної війни. Б. Хмельницький. Битви на Жовтих Водах, під Корсунем та Пилявцями. Визвольний похід українського війська в Галичину. Програма розбудови Української козацької держави. Збарзько-Зборівська кампанія. Укладення Зборівської угоди. Берестецька битва. Білоцерківський мирний договір. Утворення української козацької держави – Гетьманщини. Політичний та адміністративно-територіальний устрій. Фінансова система та судочинство. Українська армія. Зміни в соціально-економічному житті українського народу. Молдовські походи Б. Хмельницького. Батозька битва. Жванецька облога. Внутрішньо- і зовнішньополітичне становище Гетьманщини наприкінці 1653 р. Відносини між Українською державою і Московією. Українсько-московська міждержавна угода 1654 р. Военні дії в 1654-1655 рр.

Тема 4. Українські землі в 60-80-ті роки XVII ст.

Становище в Гетьманщині після смерті Б. Хмельницького. Гетьман І. Виговський, його зовнішня та внутрішня політика. Гадяцька угода 1658 р. Московсько-українська війна 1658–1659 рр. Конотопська битва. Переяславський договір 1659 р. Чуднівська кампанія 1660 р. та укладення Слободищенської угоди. Боротьба за владу на Лівобережній Україні. Андрусівське перемир'я 1667р. Гетьман П. Дорошенко, його боротьба за об'єднання України. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Бахчисарайський мир. Занепад Правобережжя, його перехід під владу Польщі. Адміністративно-територіальний устрій Лівобережної Гетьманщини. Запорізька Січ у складі Гетьманщини.

Тема 5. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

Гетьманщина наприкінці XVII – на початку XVIII ст. «Вічний мир». Перший Кримський похід. Обрання гетьманом І. Мазепи. Коломацькі статті

1687 р. Зовнішня та внутрішня політика гетьмана І. Мазепи. Повстання С. Палія. Українсько-шведський союз. Полтавська битва. Гетьман І. Мазепа в історії України. Становище в Україні після Полтавської битви. П. Орлик і його Конституція. Гетьман І. Скоропадський. Діяльність Малоросійської колегії. П. Полуботок. Відновлення гетьманства. «Рішительні пункти». Гетьман Д. Апостол, його реформи. Діяльність «Правління гетьманського уряду». Особливості розвитку культури. Освіта і друкарство. Києво-Могилянська академія.

Тема 6. Українські землі в другій половині XVIII ст.

Гетьман К. Розумовський, його діяльність. Остаточна ліквідація гетьманства. Діяльність П. Рум'янцева в Лівобережній Україні. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація решток автономного устрою Гетьманщини. Розгортання гайдамацького руху. Коліївщина. М. Залізняк. Зміни у політичному становищі правобережних земель. Опришківський рух. Поділи Речі Посполитої. Зміни у політичному становищі західноукраїнських земель. Ліквідація Запорізької Січі. П. Калнишевський. Доля запорожців після ліквідації Запорізької Січі. Заселення Південної України. Кримське ханство в XVIII ст. Приєднання Криму до Росії. Особливості розвитку культури в другій половині XVIII ст. Освіта. Внесок Києво-Могилянської академії в культурно-освітній розвиток. Розвиток філософських ідей. Г. Сковорода. Природничі науки. Музика. Театр. Архітектура. Скульптура. Графіка. Живопис.

Тема 7. Формування модерної української нації.

Теорія та суспільні виклики першої половини XIX ст. Від етносу до нації; від Малоросії та Галицької Русі до України. «Українське питання» – проблема панівних націй. Чим поняття «українська нація» відрізняється від понять «українська народність» або «український етнос». Історична пам'ять – найсуттєвіший чинник формування національної свідомості. Ідея соборності українських земель. Релігійноконфесійні проблеми в національному питанні.

Тема 8. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій третині XIX ст.

Українські землі у складі Російської імперії: адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Національне та соціальне становище українського населення. Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії: адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Політика австрійського уряду щодо українців. Національне та соціальне становище українського населення. Україна в Російсько-турецькій війні 1806-1812 рр. та Російсько-французькій війні 1812 р. Азовське козацьке військо. Початок національного відродження. «Історія

русів». Українська автономістська ідея. Новгород-Сіверський гурток. Українське культурне відродження на Слобожанщині. Пробудження національного життя. Українська національна ідея в середовищі греко-католицьких священників. «Руська трійця». Масонство в Україні. Україна в програмних документах декабристів. Повстання Чернігівського полку. Польське повстання 1830-1831 рр. і Україна.

Тема 9. Соціально-економічне життя народу та український національний рух у першій половині XIX ст.

Початок промислової революції. Формування фабрично-заводської промисловості. Міста. Розвиток внутрішньої торгівлі. Одеса. Соціально-економічне становище українського населення під владою Австрійської та Російської імперій і соціальні рухи. Форми й характер протесту козаків, селян та військових поселенців. Селянські виступи під проводом У.Кармелюка. «Київська козаччина» 1855 р. Селянські виступи в Галичині, Буковині, Закарпатті. Утворення Кирило-Мефодіївського братства. Програмні документи. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях під час революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії. Головна руська рада.

Тема 10. Культурне життя в українських землях наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Особливості розвитку культури. Освіта. Київський та Харківський університети. Гімназії. Рішельєвський та Ніжинський ліцеї. Наука. Видатні вчені. Нова українська література і театр як відображення тенденцій суспільного розвитку. Т. Шевченко, І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Гулак-Артемівський, Є.Гребінка. Музика, образотворче мистецтво і архітектура в пошуках українського мистецького стилю.

Тема 11. Модернізація українського суспільства у другій половині XIX ст.

Вплив аграрної реформи уряду Франца-Йосифа 1848 р. на розвиток економіки у західноукраїнських землях. Селянська реформа 1861 р. у Наддніпрянській Україні. Зміни в сільському господарстві. Ринкові відносини. Поширення вільнонайманої праці. Розвиток промисловості. Українські підприємці. Родини Яхненків і Симиренків. Реформи адміністративно-політичного управління 60-70-х рр. XIX ст. у підросійській Україні.

Тема 12. Модернізація українського суспільства у другій половині XIX ст.

Національна ідея. Українофільський культурницький і політичний етапи визвольного руху. Зіткнення російської, польської, німецької і австрійської національних ідей на українських землях. Українське питання, його головні засади і принципи. Україна в геополітичних стратегіях Росії, Німеччини, Австро-Угорщини. Хлопомани і народовці. Москвофільство і малоросійство. Український соціалізм. М. Драгоманов. Націонал-демократична течія – галицькі народовці і київські старогромадівці.

Тема 13. Суспільно-політичний рух в Україні у другій половині XIX ст.

Початок громадського руху наприкінці 50-60-х рр. XIX ст. Київська та інші громади. Журнал «Основа». В. Антонович. Валуєвський циркуляр. Основні течії суспільно-політичного руху в 50-60-х рр. XIX ст. на західноукраїнських землях: москвофіли та народовці. Культурно-освітнє товариство «Просвіта». Польське повстання 1863-1864 рр. і Україна. Відродження громадського руху в 70–90-х роках. Громадський рух. «Південно-Західний відділ Російського географічного товариства». «Київський телеграф». Емський указ. Російський громадськополітичний рух народників в українських землях. Діяльність галицьких народовців у другій половині 70-90-ті рр. XIX ст. Розгортання руху народовців на Буковині та в Закарпатті. Утворення першої політичної партії в Україні (РУРП). І. Франко. Утворення УНДП та УСДП. Самостійницька позиція партій Західної України. Українці в Галицькому сеймі та Австрійському парламенті. Українцісамостійники (М. Міхновський і Ю. Бачинський).

Тема 14. Культурне життя України в другій половині XIX ст.

Особливості розвитку української культури. Освіта. Недільні школи в Наддніпрянській Україні. Вищі навчальні заклади. Новоросійський університет. Наука. Наукові товариства. М. Грушевський. Література. Драматургія. Архітектура та містобудування. Живопис. Музика. Українські підприємціблагодійники. Родини Терещенків та Харитоненків.

Тема 15. Україна в роки Першої світової війни

Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада. Военні дії на території України в 1914-1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Політика Російської імперії та АвстроУгорщини на українських землях у 1914-1917 рр.

Тема 16. Початок Української революції

Революційні події в Україні в 1917- на початку 1918 р. Українізація

армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення. Універсали Української Центральної Ради. Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення УНР. Кримськотатарський національний рух. «Всеукраїнський з'їзд рад» у м. Харків. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути. Події 1917 р. в Криму. Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією України. Берестейський мирний договір. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Конституція УНР.

Тема 17. Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності

Гетьманський переворот. Українська Держава. Західноукраїнська Народна Республіка. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Акт злуки УНР та ЗУНР. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Директорія. Друга війна більшовицької Росії з УНР. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Політика воєнного комунізму. Червоний терор. Військова інтервенція Антанти на півдні України. Денікінський режим в Україні. Повернення більшовицької влади. Перший Зимовий похід. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий Зимовий похід армії УНР. Холодноярська республіка (1919-1922 рр.). Культура та духовність.

Тема 18. Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні

Масовий голод у південних губерніях УСРР. Антирелігійна кампанія. Неп в УСРР. Вхідження УСРР до складу СРСР. Утворення Кримської АСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності. Політика коренізації/українізації в УСРР. Згорання непу і перехід до директивної економіки. Індустріалізація. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Культура. Духовне життя.

Тема 19. Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні

Форсована індустріалізація, Насильницька колективізація. Примусові хлібозаготівлі. Опір селянства. Голодомор 1932— 1933 рр. - геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання більшовицьким режимом. Політичні процеси 1920-хпочатку 1930-х рр. Згорання українізації. Ідеологізація суспільного життя в Україні. Культ особи. Великий терор. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Національно-демографічні зміни. Розстріляне відродження. Антирелігійна кампанія.

Тема 20. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період

Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнародні відносини. Економічне і соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітні організації краю. Українські політичні і громадські організації. Українська військова організація та ОУН. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й соціально-економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Культура та духовність. Політичне і культурне життя української еміграції.

Тема 21. Україна в роки Другої світової війни

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Радянізація. Масові політичні репресії 1939—1940 рр. Початок німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941-1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Злочини комуністичного тоталітарного режиму. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. «Новий порядок». Масове знищення мирного населення. Голокост. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ. Українська повстанська армія. Українсько-польське протистояння. Радянський партизанський рух. Бойові дії 1942-1943 рр. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України. Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни. Культура й духовність.

Тема 22. Україна в перші повоєнні роки

Україна - співзасновниця ООН. Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. Посилення радянської та репресії у західних областях УРСР. Український визвольний рух у 1944-1950-хрр. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації (1944-1946 рр.). Операції «Вісла» і «Захід». Ліквідація УГКЦ. Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Масовий голод 1946-1947 рр. Ідеологічні кампанії. «Чистки» творчої інтелігенції. Культура й духовність.

Тема 23. Україна в умовах десталінізації

Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах. XX з'їзд КПРС. Десталінізація і лібералізація суспільного життя. Зміни

адміністративнотериторіального устрою: входження Кримської області до складу УРСР. Зміни в управлінні господарством. Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х рр. Культура й духовність.

Тема 24. Україна в період загострення кризи радянської системи

Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва. Конституція УРСР 1978 р. Економічна ситуація в УРСР. Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Самвидав. Кримськотатарський національний рух. Культура й духовність.

Тема 25. Відновлення незалежності України

Початок перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки. Шахтарські страйки. Гласність і політичний плюралізм. Український національно-демократичний рух. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійної системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті. Створення Автономної Республіки Крим (АРК). Меджліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.). Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Розпад СРСР. Міжнародне визнання України. Культура. Духовне відродження.

Тема 26. Становлення України як незалежної держави

Державотворчі процеси в незалежній Україні. Повернення кримських татар на батьківщину. Статус Криму. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності. Конституція України. Економіка України в 1991-1998 рр. та в 1998—2004 рр. Запровадження гривні. Демографічні та міграційні процеси. Олігархічна система. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Політична розбудова суспільства. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція. Україна в системі міжнародних відносин. Культура й духовність.

Тема 27. Творення нової України

Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Авторитарний режим Віктора Януковича. Революція Гідності. Небесна Сотня. Анексія Росією Криму. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти. Спроби мирного врегулювання. Соціально-економічний розвиток України до і після 2014 р. Євроінтеграційний поступ України: угода про асоціацію

між Україною та ЄС. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС Для громадян України. Культура й духовність.

Критерії оцінювання усної співбесіди з історії України

Оцінювання знань абітурієнтів проводиться за 200-бальною шкалою. При цьому використовуються такі критерії:

180-200 балів	абітурієнт дав правильну, вичерпну відповідь на поставлене питання, продемонстрував глибокі знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати власне ставлення до відповідних категорій, залежностей, явищ.
160-179 балів	абітурієнт у цілому відповів на поставлене запитання, але не зміг переконливо аргументувати власну відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, припустив несуттєву помилку у відповіді.
140-159 балів	абітурієнт отримує за правильну відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
120-139 балів	абітурієнт дав неповну відповідь на запитання, ухилився від аргументації, показав задовільні знання літературних джерел.
100-119 балів	абітурієнт має неповне знання програмного матеріалу, але отримані знання відповідають мінімальним критеріям оцінювання.
до 99 балів	абітурієнт дав неправильну відповідь, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури, ухилився від аргументації чи взагалі не відповів.

Список рекомендованої літератури

1. Білоцерківський В.Я. Історія України / В.Я. Білоцерківський. – Х., 2007. – 536 с.
2. Бойко О.Д. Історія України. – К., 2003. – 656 с.
3. Грицак Я.Й. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття / Я.Й. Грицак. – К., 2000. – 249 с.
4. Гунчак Т.Г. Україна: ХХ століття / Т.Г. Гунчак. – К., 2005. – 384 с.
5. Довідник з історії України / За ред. Підкови, Р.Шуста. – К., 2001. – 1136 с.
6. Залізник Л.Л. Первісна історія України / Л.Л. Залізник. – К., 2000. – 263 с.
7. Історія України / Заг. ред. В. Смолія. – К., 2000. – 472 с.
8. Історія України: Посібник / за ред. Г.Д. Темка, Л.С. Тупчієнка. К.: 2001. – 480 с.
9. Історія України: навчальний посібник / В. М. Литвин, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко. – Київ : Знання, 2008. – 957 с.
10. Кормич Л.І. Історія України від найдавніших часів і до ХХІ ст.: навч. посібн. / Кормич Л.І., В.В. Богацький. – К.: 2001. – 480 с.
11. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.) / С.В. Кульчицький. – К., 1999. – 336 с.
12. Лановик Б.Д., Лазаревич М. Історія України. – К.: 2001. – 698 с.
13. Попович М.В. Нарис історії культури України / М.В. Попович. — К., 2001. – 728 с.
14. Рубльов О.С. Історія України: Навчальний посібник. – К.: 2002. – 352 с.
15. Семененков В., Радченко Л. Історія України з прадавніх часів до сьогодення / В. Семененков, Л. Радченко – К., 2000. – 496 с.
16. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. – К., 2005. – 415 с.